

Tekstboekje VMBO-KB
2005

tijdvak 1
dinsdag 24 mei
13.30 - 15.30 uur

NEDERLANDS LEESVAARDIGHEID-SCHRIJFVAARDIGHEID CSE KB

TEKST 1 LIEGEN ALSOF HET GEDRUKT STAAT

Lees eerst de opdracht in het vragenboekje en daarna pas **globaal** deze tekst.

De een haalt de voorpagina's door één grote onwaarheid te vertellen. Iedereen sprak bijvoorbeeld schande van het voormalige kamerlid Singh Varma, die zei dat ze stervende was en Clinton, die ontkende dat hij een seksuele relatie had gehad met een stagiaire. De ander maakt van zijn leven één grote leugen. Zo zou de schrijver Boudewijn Büch het verhaal over zijn jong gestorven zoon uit zijn literaire duim hebben gezogen. Maar zijn we zelf wel brandschoon? Hieronder volgen vragen en eerlijke antwoorden over liegen en bedriegen.

1 **Zijn er mensen die *nooit* liegen?**

Elk mens doet het. Ieder mens liegt twee keer per dag. Uit onderzoek blijkt dat mensen heel slecht zijn in het ontmaskeren van leugens. Slechts in 18% van de gevallen hebben we door dat onze gesprekspartner liegt. Bij telefoongesprekken ligt dat getal nog lager.

2 **Welke *redenen* hebben mensen om te liegen?**

Mensen liegen om normaal te kunnen functioneren. Volgens professor Aldert Vrij, werkzaam aan de universiteit van Portsmouth en specialist in (on)waarheden, zijn leugens zelfs in bepaalde situaties verdedigbaar. Want is het wel sociaal wenselijk om eerlijk "Wat een vreselijk jasje!" tegen uw collega te zeggen als ze apetrots uw mening vraagt over haar zojuist aangeschafte mantelpakje? En zegt u ook niet vriendelijk tegen uw schoonmoeder dat het erg goed gaat ("Leuk dat u het vraagt"), terwijl u eigenlijk niet lekker in uw vel zit en liever de hele dag in bed was blijven liggen?

3 **Het is dus soms *goéd* om te liegen?**

In zeker opzicht soms wel. Volgens de Amerikaanse professor Charles Ford, nog zo'n specialist, is liegen in bepaalde omstandigheden zelfs gezond! "De wereld zou er heel anders uitzien als iedereen de waarheid zou spreken", zegt hij. "Er zouden heel wat onnodige ruzies en wrijvingen ontstaan."

4 **Hoe hebben we zo goed *leren* liegen?**

Omdat jokken er met de papepel wordt ingegoten! Terwijl we nog aan het peuten zijn, leren we al tegen oma te zeggen dat we dólblij met die vieze dropjes zijn. Of we leren van onze moeder tegen die onvriendelijke meneer van hiernaast te zeggen: "Goede-morgen buurman!" En dat gaat jarenlang zo door. Later in de opvoeding krijg je de drei-

gemenen die het kind bijna dwingen om de waarheid niet of maar half te vertellen. Goed bedoelde opmerkingen als "Als je nog een keer met Kees omgaat, krijg je geen zakgeld meer" en "Dit is je laatste sigaret, anders krijg je huisarrest" leiden vaak tot gedraai met de waarheid. En dat gaat niet zomaar over. Studenten blijken in de helft van de gesprekken die ze met hun moeder voeren te liegen. Volgens professor Vrij enerzijds om een goede indruk te maken (net als bij nieuwe geliefden) en anderzijds omdat ze in sommige opzichten, financieel bijvoorbeeld, nog afhankelijk zijn van hun ouders. "Als ze hun ouders vertellen wat ze daadwerkelijk uitvoeren, zouden ze minder scheutig met geld kunnen worden," aldus Vrij.

5 **Liegen *partners* in het begin van een relatie echt *vaker* tegen elkaar dan na, zeg vijf jaar?**

Ja, want dan hoef je niet meer bij je partner in het gevlit te komen. In de eerste weken liegen partners in de helft van de gesprekken en later relatief weinig: slechts in 10 procent van de gesprekken. Dit doen ze om conflicten te voorkomen of om een goede indruk te maken.

6 **Liegen *mannen* over andere dingen dan *vrouwen*?**

Vrouwen gebruiken vaker 'complimenteuze leugens' (om een ander zich goed te laten voelen) en mannen liegen vaker uit eigenbelang. Typische mannenleugen: tegen vrienden zeggen dat hij dertig biertjes heeft gedronken, tegen zijn vrouw drie. De waarheid zal ergens in het midden liggen. Maar daar staan mannen niet alleen in: vrouwen liegen net zo vaak als mannen, zo blijkt uit onderzoek. Wel opvallend: extroverte mensen kunnen beter liegen dan verlegen types. Omdat ze meer en makkelijker praten, liegen ze ook

vaker. En oefening baart kunst.

- 7 *Hoe verklaar je dat mensen zich vaak mooier voordoen? Dat mijn kennissen bij navraag altijd een fantastische vakantie hebben gehad, terwijl zij ter plekke alleen maar hebben geklaagd over prijzen, hygiëne, taalverschillen en klimaat?*

Omdat we bang zijn dat onze belevenissen niet interessant genoeg zijn, vergeten we de negatieve aspecten maar even en richten we ons op de leuke kanten. “We hadden zúlk lekker weer, elke dag 30 graden! We zijn helemaal uitgerust.” (De waarheid: door de benauwende hitte heeft u geen oog dichtgedaan.)

- 8 *Heeft het aantal leugens te maken met sociale status?*

Nee, het gaat door alle lagen van de bevolking, van rijk tot arm, van werkloze tot superster. Neem actrice/zangeres Jennifer Lopez. Ze verdient 13 miljoen euro per film (en nog zo’n zelfde bedrag per cd) maar toch zat ze afgelopen zomer in een interview glashard te liegen tegen Oprah Winfrey – en tientallen miljoenen kijkers. Nee hoor, haar huwelijk met Chris Judd ging prima, geweldig zelfs, was haar boodschap. Ze had toen al lang en breed iemand anders. Iedereen geloofde haar, omdat we vaak de waarheid niet willen weten. De waarheid is vaak te pijnlijk of geeft teveel gedoe.

- 9 *Wat is de stereotiepe leugenaar?*

“We letten op de verkeerde kenmerken”, zegt professor Vrij. “We denken dat leugenaars friemelen en wegstijven, maar dat gebeurt meestal juist níet. Ook denken we dat leugenaars gespannen zijn en zich daardoor nerveus gedragen. Ook dat blijkt nogal mee te vallen.” Vrij heeft in een laboratorium de gebarentaal van leugenaars onderzocht door mensen te laten liegen en de waarheid te laten spreken. Achteraf vroeg hij hun hoe ze zélf dachten over hun lieggedrag. Het bleek dat ze dáchten meer bewegingen te maken tijdens het liegen, terwijl ze dat minder deden!

- 10 *Dus leugenaars zijn te betrappen op hun starre houding?*

Was het maar zo makkelijk. Maar over het algemeen klopt het volgende: door spanningen wordt de stem hoger, spreekt iemand langzamer (wegens het ter plekke verzinnen)

en worden er minder gebaren dan normaal gemaakt. Op simpele ja/nee-vragen wordt een omslachtig antwoord gegeven en een verhaal wordt opvallend gestructureerd verteld. Professor Vrij: “Het stereotiepe beeld is dat leugenaars meer van de hak op de tak springen en meer twijfelen, maar zij die de waarheid spreken, twijfelen juist meer.”

- 11 *De pinokkio-neus is volledig verzonnen, of heeft Pinokkio echt bestaan?*

Geloof het of niet: er zit een kern van waarheid in het sprookje van de houten pop. Als je liegt, stroomt er extra bloed naar je hoofd – en dus ook naar je neus – waardoor je neus (lichtelijk) opzwellt en gaat jeuken. Goed voorbeeld daarbij is Bill Clintons gedrag tijdens de verhoren. In het gedeelte waar hij zat te liegen (“*I did not have sexual relations with that woman*”) krabde hij gemiddeld elke drieëneenhalve minuut aan zijn neus. In de overige uren – toen het over zaken ging die achteraf waar bleken te zijn – beroerde hij zijn neus niet één keer.

- 12 *En hoe zit dat met politici?*

Dat zijn vaak uitstékende leugenaars. Het gekke is dat ze door hun intelligentie en status niet eens hóeven te liegen om indruk te maken, maar ze doen het toch. Volgens professor Ford hebben ze vaak last van het *bedriegersyndroom*: ze hebben het gevoel dat ze hun positie eigenlijk helemaal niet verdienen en elk moment door de mand kunnen vallen. Reden te meer om zich nog verder een slag in de rondte te liegen.

- 13 *Soms is iemand een pathologische leugenaar. Wat is dat?*

Deze mensen hebben een onweerstaanbare neiging om gefantaseerde belevenissen als waar gebeurd te presenteren. In die verhalen staan de vertellers altijd in het middelpunt, maar ze overdrijven de gebeurtenissen vaak zo heftig dat ze uiteindelijk door de mand vallen. Ze kunnen niet meer stoppen, doordat ze erin zijn gaan geloven. Of, zoals wetenschappers het formuleren: de pathologische leugenaar liegt, weet dat hij liegt, maar schijnt tegelijkertijd van de waarheid van zijn mededelingen overtuigd te zijn.

- 14 *Kan een leugendetector uitkomst bieden?*

Misschien. Een detector die met 100 procent zekerheid kan aantonen dat iemand liegt,

bestaat nog niet. Wel zijn er steeds betere detectors. Begin dit jaar kwamen Amerikaanse wetenschappers met een nieuwe methode waar geen snoer aan te pas komt. Een gevoelige infraroodcamera meet de temperatuurstijging rond de ogen, waar het duidelijkst meer bloed door de aderen stroomt tijdens een leugen. Deze verborgencameramethode

is een doorbraak in de spionage- en douanewereld. De luchthavenbeveiliging kan in een paar seconden checken of passagiers naar waarheid antwoorden op vragen als 'Heeft u zelf uw koffer ingepakt?' Ook tijdens sollicitatiegesprekken – gelegenheden met een enorm hoge leugendichtheid – kan deze methode van pas komen.

*naar een artikel van Niek Stolker
Panorama nr. 2, 2003*

- 1 Nieuws is het bijna niet meer, maar ook dit jaar zijn zeker veertig miljoen Afrikanen afhankelijk van buitenlandse hulp om honger te voorkomen. Het schrijnende is dat bijna al deze Afrikanen op minder dan tweehonderd kilometer leven van steden waar weldoervoede mensen wonen. Aan de andere kant van hetzelfde land staan soms boerderijen met een overvloedige productie. Hoe kan het dat keer op keer een beroep op mensen in rijke landen nodig is om geld te geven voor noodhulp aan kinderen met opgezwollen buiken en uitgemergelde moeders met baby's aan de borst?
- 2 Het Hongersnood Onderzoeksinstituut in de Keniase hoofdstad Nairobi doet onderzoek naar de oorzaken van honger. "Je kunt het zien als een verdelingsprobleem", zegt Nic Maunder, specialist van het Keniase centrum. "Hongersnood komt voor in landen waar voedsel genoeg is, maar waar veel mensen geen geld hebben om het te kopen. Vaak wonen deze mensen op het platteland. In steden, waar mensen hun geld niet met landbouw verdienen, heerst zelden honger. Ethiopië is een goed voorbeeld", aldus Maunder: "In het westen van dat land is er sprake van overproductie in de landbouw, in het oosten is er iedere vier tot vijf jaar sprake van een voedseltekort dat vijf tot tien miljoen mensen treft."
- 3 In sommige streken mislukt de oogst regelmatig. Dat komt door de droogte. Als de oogst mislukt, hebben de mensen geen voedsel. Tevens hebben ze geen inkomsten en kunnen ze dus geen voedsel kopen. Bovendien is het wegennet in veel Afrikaanse landen zo slecht, dat het vaak moeilijk en soms onmogelijk is om voedsel van de ene kant van het land naar de andere te transporteren.
- 4 Oneerlijkheid, omkoping en slecht bestuur zijn ook belangrijke oorzaken. In Malawi is het huidige voedseltekort begonnen toen politici de nationale graanreserve verkochten en de opbrengst achteroverdrukten. In Zimbabwe is de landbouwproductie met 60 procent gedaald sinds president Robert Mugabe blanke boeren begon weg te jagen. In het door burgeroorlog verwoeste Angola gaat de elite met oliewinsten aan de haal, terwijl de Verenigde Naties de grootste moeite hebben de miljoenen bewoners van de vluchtingenkampen te voeden.
- 5 Het verschil tussen goed en slecht bestuur is te zien in Namibië en Botswana, twee welvarende landen in zuidelijk Afrika. Beide landen hebben te lijden onder dezelfde droogte als Angola, Zimbabwe en Zambia. In de laatste drie landen leidde de droogte tot honger. De bevolking is telkens weer afhankelijk van hulp uit West-Europa en de Verenigde Staten van Amerika. Maar Namibië en Botswana hoeven nauwelijks om buitenlandse hulp te vragen. De overheid van deze landen is goed in staat om ook in tijden van droogte de eigen bevolking te voeden.
- 6 'Afrika heeft voldoende mogelijkheden om de bevolking te voeden', is de boodschap van Maunder en zijn centrum in Nairobi. Maar de politiek van veel staten maakt de productie en de verdeling van voedsel tot een probleem. In de door oorlog geteisterde delen van Sudan en Congo liggen miljoenen hectares vruchtbaar land waar door de gevechten weinig tot niets mee kan worden gedaan. Rijd door het deel van Sudan dat in handen is van de rebellen en je ziet duizenden mangobomen, waar meer fruit vanaf komt dan de plaatselijke bevolking ooit zal kunnen opeten. Sorghum, een soort graan, groeit er ook in overvloed. Maar de oorlog maakt het onmogelijk het voedsel ergens anders heen te brengen, en dus zijn andere delen van Sudan afhankelijk van graan uit de rijke landen. Maunder: "Als de Afrikanen bevrijd zouden zijn van de vele oorlogen en verlost van de oneerlijke politici, zou de honger voor een deel zijn overwonnen."
- 7 Er zijn 53 landen in Afrika en voor vrijwel allemaal is de landbouw de enige economische sector van belang. De economische activiteit van de Afrikaanse boeren is echter vooral gericht op zelfvoorziening. Dat wil zeggen dat ze het geproduceerde voedsel zelf opeten. Dat is een verouderde opvatting van economie. Nic Maunder en andere deskundigen pleiten daarom voor modernisering van de Afrikaanse economie. Daar is echter geld voor nodig en dat hebben de Afrikaanse

landen niet. Maar als de Afrikaanse landen wel voldoende geld zouden hebben om te investeren in de economie, dan was er nog steeds een probleem. Ook dan zouden de Afrikaanse boeren hun producten niet of nauwelijks in Europa en Amerika kunnen verkopen. Zowel Amerika als de Europese Unie geeft enorme subsidies aan de eigen boeren, die zo hun producten tegen kunstmatige, lage prijzen kunnen blijven aanbieden. Tegen deze oneerlijke concurrentie kunnen de Afrikaanse boeren niet op. De VS en Europa moeten stoppen met het verstrekken

- van subsidies aan de eigen boeren.
- 8 Europa en de Verenigde Staten van Amerika moeten een steentje bijdragen om de honger uit de wereld te helpen. De rijke landen moeten ophouden de eigen landbouw kunstmatig in stand te houden. In plaats van voedselhulp moeten Amerika en Europa investeren in het wegennet en economische hervorming in Afrika. Als dat niet gebeurt, zien we om de paar jaar weer nieuwe televisiebeelden van wanhopige moeders en gebroken mannen.

*naar een artikel van Chris Tomlinson
Dagblad de Limburger, 8 februari 2003*

Kinderen kopiëren

Ontvang het gratis Spel surf naar de website

Tip 9 Rook niet op het schoolplein

Tip 10 Rook niet in huis als de kinderen thuis zijn

Meer tips? Bel 0900-9390 of kijk op www.kinderenkopiëren.nl

Roken. U kunt het uw kinderen besparen. **STIVORO**
VOOR EEN ROOKVRIJE TOEKOMST

naar een advertentie in de Volkskrant, 2003

TEKST 4 GROEN BOEREN IS MOOI

'AGRARISCH NATUURBEHEER' STEEDS POPULAIRDER.

- 1 In de stal van boer Slob in Noordeloos liggen twee pasgeboren blaarkopkalfjes naast elkaar, één rood en één zwart. De blaarkop is een koeienras dat zeldzaam is geworden. Blaarkoppen geven minder melk dan zwartbonte koeien, de Holsteiners. Eigenlijk zou je als boer dus wel gek zijn om blaarkoppen te laten grazen. Maar Teunis Jacob Slob denkt daar anders over. De blaarkoppen kunnen hoog gras goed verteeren en daarmee passen ze precies in de bedrijfsvoering van Slob. Hij maakt er een kunst van om te wachten met maaien, totdat de weidevogels hun eieren hebben uitgebreed. "Je moet voortdurend creatief zijn, zo blijf je er lol in houden," aldus Slob (43).
- 2 Slob is één van de zeventuizend boeren in Nederland die een deel van hun inkomen ontvangen uit natuurbeheer. Agrarisch ondernemerschap betekent niet meer alleen het produceren van melk of kaas. Naast de bekende vormen van branchevervaging¹, zoals kamperen bij de boer, zetten steeds meer boeren een 'groene pet' op: ze combineren hun bedrijf met de zorg voor de natuur.
- 3 Om weidevogels – naast grutto's ook graspiepers, Kieviten en tureluurs – een kans te geven, laat Slob het gras op een aantal plaatsen tot laat in het seizoen groeien. De koeien grazen steeds op een ander gedeelte. Hij heeft een poel gegraven, die het nog aantrekkelijker voor weidevogels maakt om neer te strijken. De grutto geldt als een graadmeter voor de natuur in het weidegebied. De helft van de wereldgrutto-populatie broedt in Nederland, maar de laatste jaren neemt hun aantal af.
- 4 Behalve fijn voor de vogels is het agrarisch natuurbeheer ook een lust voor het menselijk oog. De weilanden zijn een mozaiek van alle mogelijke tinten groen, vermengd met het geel en paars van de wilde planten die er hun gang mogen gaan. Zo moet het veenweidegebied van de Alblasserwaard eruit hebben gezien in de tijd van voor de ruilverkaveling. Het is een oer-Hollands cultuurlandschap dat moeiteloos kan wedijveren met een 'echt' natuurgebied.
- 5 Sinds kort is het pad over het weiland van Slob in gebruik als wandelroute. Onder begeleiding van een collega-boer krijgen de gasten uitleg over het veenweidelandschap. Slob is ervan overtuigd dat je als boer meer voor de samenleving kunt betekenen dan alleen maar het produceren van voedsel. "Je bent verantwoordelijk voor de natuur. Voor mij staan grutto's en koeien op dezelfde hoogte."
- 6 In het dichtbevolkte Nederland bezitten boeren 70 procent van het grondgebied. De overheid wil een deel daarvan opkopen om er natuur van te maken, maar ligt daarbij achter op schema, vooral door geldgebrek. Agrarisch natuurbeheer zou een alternatief kunnen zijn, maar er bestaat nog veel discussie over de vraag of de flora en fauna het hierbij even goed doen als in echte natuurgebieden.
- 7 Maar wat is natuur? "Ik moet altijd lachen als ik met de auto richting Utrecht rijd", zegt Slob. "Dan zie ik links van de weg hooglanders en fjordenpaardjes grazen in een natuurgebied langs de Lek, terwijl er rechts van de weg koeien in een gewone wei staan, die precies hetzelfde doen."
- 8 Als de overheid goed samenwerkt met de boeren, dan kan boerenland ook natuurgebied zijn", vindt Slob. Hij is aangesloten bij Den Hâneker, één van de tachtig milieucoöperaties in Nederland waarin boeren zich hebben verenigd. Samen met de overheid en met natuurorganisaties maken ze afspraken over welke natuurdoelen moeten worden bereikt. "Het agrarisch natuurbeheer wordt langzaam volwassen", vindt Slob. "In het begin was het meer tegen de boeren dan met de boeren. Nu is er meer samenwerking."
- 9 De agrarische sector heeft het niet gemakkelijk, met veel regels en dalende inkomsten. Er wordt flink wat afgetobd onder de boeren, maar Slob heeft duidelijk plezier in zijn werk als groene agrariër. Hij loopt misschien wat harder dan sommige anderen, zegt hij. Behalve agrarisch natuurbeheerder is hij ook bioboer. Zijn melk komt via coöperatie De Groene Koe als biologische zuivel in

noot 1 branchevervaging: het onduidelijk worden van verschillen tussen beroepen

de winkel terecht. De omschakeling van voedselproducent naar natuurbeheerder verloopt geleidelijk en voor iedere boer in een ander tempo. Ongeveer de helft van de boeren in de Alblasserwaard heeft inkomsten uit natuurbeheer. Boeren kunnen kiezen voor verschillende compensatieregelingen, voor bijvoorbeeld slootkantbeheer of de aanleg van een waterpoel.

¹⁰ Van de omvangrijke Europese landbouwsubsidies is nu nog vier procent bestemd

voor natuurbeheer. De bedoeling is dat dit uitgroeit tot tien procent. Maar het zou natuurlijk het mooiste zijn als boeren hun groene taak konden uitvoeren zonder dat dit miljoenen aan subsidies kostte.

¹¹ Dan moet de burger bereid zijn om een paar dubbeltjes extra te betalen voor landbouwproducten die met respect voor het landschap en de natuur zijn gemaakt. In ruil voor een wandeling door het weiland.

*naar een artikel van Martin de Jong
Elsevier, 14 juni 2003*

Tegen zwerfvuil - volgens peilingen een van de grootste ergernissen bij het Nederlandse publiek - kan niet hard genoeg worden opgetreden. De stichting Nederland Schoon, het bedrijfsleven en de overheid streven er naar om in 2005 de hoeveelheid zwerfafval met 45 procent terug te brengen. De hoeveelheid blikjes en flessen moet zelfs met 80 procent verminderd zijn.

Vooraf het bedrijfsleven wil deze laatste doelstelling heel erg graag halen. Het bedrijfsleven hangt anders een statiegeldregeling boven het hoofd als het met het zwerfvuil de spuigaten uit blijft lopen. De organisatie van deze regeling en het opslaan van al die lege flessen vergt een investering van vele miljoenen. Tevens moeten dure machines worden aangeschaft om de lege flessen schoon te maken.

Zullen de plannen om Nederland te reinigen van zwerfvuil slagen of ziet het er bij voorbaat naar uit dat de lat te hoog is gelegd? Dit laatste lijkt het geval. Dat is op de eerste plaats te wijten aan de omvang van het probleem. Op jaarbasis worden alleen al 1,3 miljard blikjes en flessen opengemaakt in ons land, waarvan een onbekend deel naast de afvalbak belandt. Achteloos worden vele miljarden kauwgoms, snoeppapierjes en fruit- schillen weggegooid. Die komen allemaal voor vele jaren in het milieu terecht. Op de tweede plaats is illegaal dumpen doodnormaal geworden in onze wegwerpmaatschappij. Bovendien zorgen wij voor steeds meer afval door alles te verpakken. Vrijwel alle artikelen die je in de supermarkt koopt, zijn verpakt, meestal in plastic. Vaak doen ze de artikelen bij de kassa ook nog in een plastic of papieren zakje.

Het ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft berekend dat de hoeveelheid zwerfvuil binnen enkele jaren met vijftien procent zal toenemen. Mariëtte van Aggelen, directeur van Nederland Schoon, denkt niet dat het zo- ver komt. Ook al wordt het een hele klus, ze gaat er nog steeds van uit dat de optimistische doelstellingen van Nederland Schoon worden gehaald. Nederland Schoon is een stichting die ruim tien jaar geleden door het bedrijfsleven, de ANWB en de Nederlandse

Vereniging van Reinigings Directeuren van de grond werd getild. Nederland Schoon probeert een dam op te werpen tegen de rotzooi-maaraan-mentaliteit. Dat gebeurt o.a. met een onlangs gelanceerde landelijke campagne, waarbij het publiek wordt aangesproken met *Lieve, vieze, vuile Nederlanders*. Tevens zet de stichting billboards met pakkende teksten bij op- en afritten. Ze ontwikkelt lespakketten voor verschillende schooltypen en plaatst overal in het land meer en grotere afvalbakken.

Gelukkig is het niet overal kommer en kwel. In verschillende plaatsen in Zuidwest-Nederland wordt met succes opgetreden tegen het ontstaan van zwerfvuil. Gemeenten bedenken zelf campagnes. In Hulst bijvoorbeeld werken de gemeente, de politie en de directie van het Reynaertcollege nauw samen na aanhoudende klachten van omwonenden van de school. Scholieren die er eerst een handje van hadden blikjes, zakjes, flesjes en papier achteloos op straat te gooien, kunnen nu streng optreden van de politie verwachten. "Door er wat dichter op te zitten en door samenwerking van alle betrokkenen is het probleem nu redelijk onder controle", zegt de directeur van het college.

Volgens Van Aggelen komt het inderdaad aan op goede samenwerking tussen de diverse instanties. "Maar het belangrijkste is de mensen bewust te maken van de gevolgen van hun gedrag door de juiste informatie te verstrekken. Van automobilisten bijvoorbeeld is in grote lijnen bekend waarom ze er een troep van maken in de berm. Deels is dat onwetendheid. Ze weten niet wat de schade van weggeworpen blikjes en flesjes voor het milieu is. Vandaar dat dit een van de dingen is die we in onze landelijke campagne naar voren brengen."

Ook wordt hier en daar gescoord met provinciale projecten. Zo was er vorig jaar een grote zwerfvuilcampagne in Brabant, die bestond uit het op uitgebreide schaal voorlichting geven aan automobilisten. Wie toch papertjes, sigarettenpeuken en andere troep overboord kieperde, kreeg lik op stuk. Permanent surveillerende agenten slingerden hardnekkige rommelkonten zonder pardon op

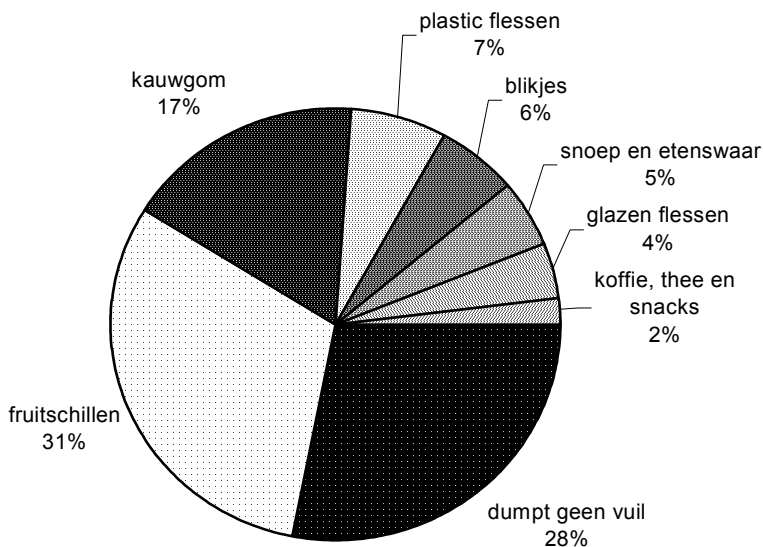
de bon, nadat het voorlichtingsdeel van de campagne was afgelopen. Afhankelijk van wat werd weggegooid, werden boetes opgelegd van tussen de 46 en 231 euro. Een en ander leidde tot twintig procent minder zwerfvuil in de Brabantse bermen, aldus Nederland Schoon. Ook elders loopt nu een dergelijk project met positieve resultaten. De vraag is of deze successen blijvend zijn.

110 Het uiteindelijke doel van de stichting Nederland Schoon is dan ook een blijvende mentaliteitsverandering. Automobilisten moeten niet weer de sloddervossen van vroeger worden, nadat alle billboards weg zijn en de politie opgehouden is met de afvalpatrouilles. 115 Van Aggelen: "Het moet zo gaan als bij de glasbak. Het is heel gewoon geworden om daar lege flessen in te gooien."

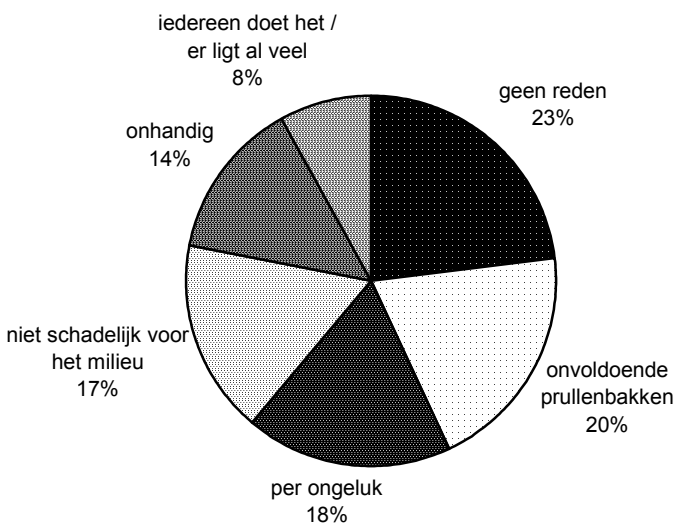
naar een artikel van verslaggevers van dagblad Brabants Nieuwsblad / De Stem september 2002

Fruit en kauwgom

Wat wordt er door de ondervraagden in de berm gedumpt?

Redenen voor het dumpen

Vuil leeft lang

Onkruid vergaat niet, maar ook zwerfvuil heeft doorgaans een lang leven. Langer dan de meeste mensen denken.

